НАРОДНИ БРОЈ 50.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приповедно“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 192. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 18. ДЕЦЕМБРА 1898. ГОДИНА XXXIII.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком нове године ступа „Застава“ у 34. годину своју и овим отварамо нову претплату.

Правац „Заставе“ остаће и на даље: **српски, радикалан, одлучан, без икаква обзира према народним противницима, без завијања и шеврдања.**

Ван тога ће управа „Заставе“ учинити све, да подигне овај лист на ону новинарску висину, која одговара достојанству народа и радикалне странке.

Управа „Заставе“ постарала се, да лист од нове године доноси редовне брзојаве о свима важнијим европским догађајима; постарала се, да повећа број дописника и да се поклони још већа пажња научном и забавном делу: подлисцима.

Пријатеље „Заставе“ и радикалне странке молимо и очекујемо од њих, да овај лист помажу не само морално, но да најозбиљније пораде на томе, да се што више рашири круг „Заставиних“ претплатника.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ бројеве од петка. Ти су бројеви удешени за најшире кругове а претплата за њих стаје 3 фор. годишње. Иначе је цена „Заставе“ обележена на челу листа.

По решењу средишњег одбора радикалне странке, чији је орган „Застава“, **лист се никоме не може слати на вересију.**

Сви нови претплатници „Заставе“, који се претплате пре нове године, добијаће одмах бесплатно све бројеве „Заставе“ који буду излазили ове године.

У Новом Саду, 10. децембра 1898.

Уредништво и администрација „Заставе.“

ИЗЈАВА.*)

Изјављујемо, да смо од нове, 1899. године, укинули вересију. — Ко год нам не пошље унапред претплату, а ми му „Заставу“ шиљемо ма и на поручбину његову, нека сматра да смо му је поклонили. И обвезујемо се, да нећемо ни од кога искати заосталу претплату за год. 1899. ни преко листа, ни преко писма, ни преко суда.

У Новом Саду 10. децембра 1898.

Администрација „Заставе“.

*) И многи други наши српски листови обећали су, да ће донети сличне изјаве.

Шта веле народи?

У претпрошлој седници угарског сабора завршио је посланик Шима овако свој говор: — Данас је већ сигурно, да до нове године сабор неће усвојити предложене законе. И онда наступа ванзаконито стање. А кад то буде, ја нећу држати ни један закон, а саветоваћу и другима да их не држе.“

Ванзаконито стање! Под другим приликама ова би реч изазвала грозничаво стање у целој земљи. Али о том ни помена нема. За два три дана, може наступити то стање, а држављани једва и мисле на то. Или ако и мисле, чине то из просте радозналости, онако, као да се то тиче неког десетог.

Замислите, неко седи под кајијом. Уговор има. само до нове године, а од нове године на даље, није продужио уговор. Он је од нове године без заклона, управо на сокаку.

Али се тај неко не трза због тог Бог зна како. Зашто?! Просто за то, што му је прокисавао кров над главом, те и до сад није био Бог зна како заклоњен, а под је изгњижен од мишева и пацова.

Овако нешто мора да је и код нас, кад се нико не плаши јако тог ванзаконитог стања. И као да држављани и до сад нису били Бог зна како заклоњени, тако се мало боје тога.

Народи су остали хладни, равнодушни. Хладни и равнодушни према свему оном што спрема влада, а хладни и равнодушни према свему оном, за што се бори опозиција угарског сабора. За то су и једни и други посланици некако страшљиво застали и почели да преговарају.

Опозиција тражи да министар-председник Банфи захвали, а она ће онда за 24 сата изгласати привремени закон за поравнање и привремени закон о прорачуну. Све привремено! Тек да наступи мало мир, па да се почне испочетка.

Хоће ли доћи до тог привременог мира, или ће одмах настати даљи заплет, то није одвише важна ствар. Главно је оно, што се показало овом приликом. А показало се, да су народи у нашој држави постали већ према свему хладни и равнодушни, њима је овако а онако све једно

Узрок овој страшној појави врло је прост. Народи су видели, где све јаче сиромаше, а она хваљена слобода, само је празна реч. Данашња уставност је, као оне нове бунде. Скупе су, врло су скупе, на очима су, али док си се окренуо промрзнеш у њима. Тек те измаме, да настрадаш.

Исто је тако и са уставношћу нашом. Народ бира бајаги посланике, али велика већина посланика мора испасти онако, како влада жели. Народ има слободу збора, договора, удруживања, бар по изгледу, на хартији, и све се то скупо плаћа, ал ко поверује у то, може да буде само гоњен.

Ко ће да се заузима за овако стање? И ко ће да се поплаши, ако се рекне: неће више бити тако. И бадава плаше народе да може да буде горе, они не верују. Шта више народи су дошли до уверења: ма како испало друкчије, мора да буде боље но овако.

Удружене опозиције угарског сабора, чуде се овој равнодушности народа. Ал не би требале да се чуде. Јер оне би хтеле да поправљају, ал само у ситницама. Народима је тесан капут, они хоће да мењају дугмад.

Јесте ли били по оним улицама, где су вачичкани чивутски дућани? Јесу ли вас вукли за капут и викали: „не тамо, преварићеш се!“ И сваки има право. Онај други би вас зацело преварио, али би вас преварио и онај, који тамо виче. И најбоље је да им свима окренете леђа.

Ово је стање наступило данас код нас. Народ је изгубио веру у владу, а не нада се ни чему ни од опозиције угарског сабора.

И за то неће ни једна странка добити јаке народне потпоре и ствари ће се замршавати све дотле, док нас невоља не опамети.

Јер као да још нисмо доста страдали!

Трка почиње...

Из карловачког котара, децембра.

Још се није ни оладио Дане Станковић, а већ трка почела. Чиновници се покрећу, призивају поједине угледније особе из народа, клањају им се ласкају им, кортешује се, не би ли се нашао достојни заменик пок. Данилу Станковићу. Заказана је конференција у Карловци за 27. дец. по нов. и ту ће се углавити, да се као посланик карловачког изборног котара кандидује бивши жупан сремски, а сада министар Ервин пл. Чех, који би већ на наш бадњи дан имао бити изабран.

Ни на један се изборни котар за земаљски сабор није мање пажње од стране вођа народних поклањало, као на овај котар карловачки. ма да је ту средиште наше овостране интелигенције, ма да су у теме котару Срби и то челик-Срби, стари граничари у већини. Но није се ваљда за то пазило на овај котар, што је ту у последње време истицан за посланика од владине стране Србин, који је тако угледно место код владе заузимао.

Ма да је Д. Станковић био само по имену Србин, који није ништа за Српство чинио и учино, ипак смо били ми изборници овога мишљења: бар је Србин, и неће нам гори бити од Несрбина, зато смо били свагда за њега гласали.

И ако каже она латинска „de mortuis nihil nisi bene“ (о покојнима не говори ништа осим доброга) ипак морамо рећи, да не верујемо, да има кога међу изборницима његовима, коме је он добро учинио, или међу местима, која је он заступао, да је икакву молбу или жељу испунио, ма да је и депутацијама и појединцима увек све обећао.

Народ није хтео да напусти тако великог чиновника Србина све до смрти његове; — но сада, кад ће да се истакне овде за посланика Несрбин — сад треба браћо, стари граничари, да покажемо да смо Срби, да се у уставној борби умемо исто тако јуначки борити, као што смо се негда борили убојним оружјем за домовину.

Истакнемо ли народног човека, човека родољубива Србина — преврите, браћо, сва обећања, јер су лажна, преврите ону част на дан избора, јер је скупа, преску-

ПОДЛИСТАК

МОРАЛ ЈЕ ПОВРЕЂЕН.

Слике и прилике из данашњег времена.

IX.

Живео је он и жена у великој кући. Имао је много соба, па кад иде кроз њих, он повисок човек, све тутњи, и чује се како му ципеле шкрипе и кораци одјекују. То је једини немир у његову стану, јер деце немају, а они љубимци њихови, канарица у кавезу, његова куца и његина цица, кад и кад само ремете редовну тишину. Све је то било сито и нахрањено. О њиховим љубимцима водила се редовно брига, баш као о каквим члановима породице. И кад није куца на време ручала или цица добила млека, био је покварен цео кућевни ред, и тешко оном ко је крив да се ред покварио. Ту је морала бити тачност, баш онака тачност, као што су дужници привикли, да му у означени сат доносе камату.

Елем, он је био уредан човек. Знало се кад устаје, кад леже, кад руча, кад чита новине, кад се шета, кад грди млађе, и тако даље, све редом. Но ту своју уредност није он донео рођењем на свет, нити је наследио од старијих Него га је на ту уредност нагонио његов лекар и болест његова. Кашље он и сад, а кашље он много година. Кашљао је он још и онда, кад је његов комшија ћира био дете. А томе има добар низ година.

Његови присни пријатељи бојали су се за његов живот из године у годину, па напослетку и престали с том бојазни. Неке од тих пријатеља покрива данас земља, а неке још мисли Филип Живић отпратити у гробље.

Јест, јест, али Филип живи по пропису, он је уредан човек; то зна цела варош. Него зна варош и то, да није то све, што је он уредан, већ да он сваке године с ластама и родама нестане из вароши, а кад се оне враћају к нама, ево и њега. Па ни о илинским врућинама није га нико видео у вароши. Све то време, а често и иначе преко лета, проведе он у ваздуху који му не голица грло, тамо далеко где може бити до крајности тачан и уредан. Дође само кући и покупи камату и удеси све што има, па опет на — тачност и уредност.

Једнога лепог пролетњег дана измилио је он на улицу, а сретне га неки странац, његов познаник, који га одавно није видео. Кад је опазио Филипа, чисто се трже, мислећи, је ли то сан или јава. Али није имао куд, кад је на њега наишао, него га мораде ословити, па рече оно што му је прво дошло на језик:

— А, ви тако једнако! Нека, нека!

— Да, како? испречи се Филип. Хтели би ваљда да ме пре времена сахраните...

Странац се нађе у чуду и изгуби се међу осталим људима. Чудио се само, како може неко четрдесет година кашљуцати, и још ићи по улицама.

Но свему има крај, па и нашем Филипу. До живео је осамдесету и умро је, пошто је до тле згрнуо лепо имање. Напослетку постао је и добротвор.

Господин Тоша слаткорек и пун посмртних придика завршио је своје слово над мртвим Филипом:

— ... Био је редак човек. Целог свог века радио је за народ, и право је да му име упишемо златни слови у читуљу народних великана. Слава му, слава!

*

У многоме је био чича-Која једнак Филипу; једнак по висини, једнак по телесном саставу, једнак по нарави, једнак по здрављу Али су се и разликовали у многом, а погла вито у том, што је Филип имао велику кућу, а чича Која био је његов укућанин.

Тамо у углу, испод степеница била је једна собица и у њој чича Која са својом породицом. Та собица била им је и соба, и кујна, и радионица. Чича Која радио је занат, управо, крпио је.

Као обично што се на сиротињу излива благослов у породу, тако је било и овде. Јула му је однеговала, по оној народној две кћери и четири сина. Да је знао благослов куд то иде и нашто ће изаћи, могао је бити у том штедљивији...

Чича Која крпи и дању и ноћу, а кад би добио нов посао, помагала му је и жена. Ниј шала, то мало игле и конца треба да храни осморо душа, па још оног најмањег што је на прсима. Мати му, у свакој оскудици, нема довољно хране. Кад има новаца купи му млека, кад нема не купи. Једном речи, и у том се крпи, као што се у свему крпи.

Чича Која је задовољан, само кад има посла, и кад може толико заслужити, да набави хлеба. Оно друго, како било Кад могу да купе котарицу иверака, онда запале у лимену пећ; кад нема, покрију се јорганом па ћуте. Кад имају зашто набавити уља, онда упале лампу; кад немају, чим се смркне, легну и заспе. Собу зими не отварају и не ветре, да се не исхлади.

У таким приликама таворио је чича-Која своје дане. И није чудо било ником у кући, кад је једнога дана легао у постељу, сав истрошен и изнемогао. Само се Филип, газда од куће, чудио том. Он није могао себи да представи, како се један човек, слабуњав као што је он, — не уме чувати!

Чича-Којина болест напредовала је брзо, јер је за то имала све услове на расположењу. И храна, и пиће, и одело, и светлост, и ваздух. и нелечење — све се то удружило с његовом болешћу. У јесен је почео кашљуцати, а кад је с пролећа ударила прва трава, болесник је докашљао.

Његови другови, занатлије, сложише се, те га пристојно сахранише. Да бар за први мах смање сузе сиротици жени, узели су двоје најстарије деце на занат, а с оно четворо мањих и данас удовица тавори дане — ако још живи.

У новинама је изашла овака белешка: † Коста (чича-Која) Савић, кројач, умро је у 42. години живота свог. Јадно је живео, још јадније свршио. Оставио је сироту удовицу са шесторо мале деце. Био је поштен и добар човек. Покрај све сиротиње суделовао је у народним стварима. Кад је био последњи избор посланика, нудили су му из варошке куће три

па, кошта вас образа и части ваше, па похитајте о свом круву на дан избора и гласајте као људи свесни свога права, гласајте за тога Србина, народног кандидата. Не могнемо ли истаћи такова кандидата, који би по нашој вољи био — не идите ни један на избор, јер смешни изгледамо, изгледамо, као да немамо мозга, ни свести, као бесловесни.

А тим недоласком нашим — ми смо ипак добили, добили много, јер ћемо показати, да немамо никакве наде ни вере у ономе, који нам се за посланика намеће — а будите уверени, да се то тамо горе у рачун узима, а да ће се морати бринути, да се народу удовољи, јер владе су прелазне, а народ је вечит.

Чујте ме браћо Карловчани, Буковчани, Чортановчани, Бешчани и Крчединци, и послушајте ме, јер вам то говорим као највећи пријатељ као најискренији брат.

Ако сте били на конференцији, не морате доћи на избор, ако се народни кандидат не истакне.

Не поводите се за оним чиновницима, који вас наговарају, јер они лажу сами себе, они мисле исто овако као и ја, ал' морају овако. Не верујте им, кад вам обећавају куле и градове од новог заступника, јер не говоре истину, нови заступник неће ни мало бољи бити од досадањега. Ако не буде и гори, јер до оног смо бар доћи могли, а до овога никада.

С неповерењем примајте удварање од стране власти и котарске и општинске, јер вам се удварају сад, кад вас требају — а после избора презираће вас као и до сада,

Не будите деца — већ будите људи!

Бадњи дан показаће: шта сте!

Граничар.

Црна гора и стање на Балкану.

Док се у Србији разоравају и последњи остатци оне тековине, коју тешким напором и јунаштвом извојеваше јуначки дедови, дотле се као што изнесосмо у прошлом броју по земљама старе славе српске, по Старој Србији и Македонији витлају бесомучне хајке, да одроде тамошњу браћу од Србина. Отимају се незвани да што више захвате маха у њој, како би у згодном часу могли пружити руку и тражити свој део оданде, којег ни с једним другим правом нису заслужили, него једино по оној народној: „Ко пре ђевојци, оног и ђевојка.“

Народна Србија не може да се спрема истрајно и сложно за овај разрачун. А званична Србија, коју данас чине Милан и Владан и не могу као туђанци имати осећаја за ту свету српску ствар, како за њу право српско срце осећа.

Док Србија, дакле, тако никако дочекује важне догађаје на Балканском полуострву, дотле малена Црна Гора, не само да узима у заштиту српску браћу у Старој Србији и Македонији, него и Србе у Босни и Херцеговини заступа са онаком одлучношћу, како то приличи слободној српској држави. Лист „Невесиње“ пише: „Ако српски народ страда под турским јармом не мање страда он и у Босни и Херцеговини. Говорити само о Турској а ћутати о Аустро-Угарској није родољубиво и недостојно је људи који су на свом месту. Ми не делимо Босну и Херцеговину од Старе Србије и Македоније. У тим земљама живе наша браћа, која вапију за помоћ од нас. Дати реформе Старој Србији и Македонији, а Босну и Херцеговину оставити у садашњем стању, значило би подржавати незадовољство у српском народу и за свагда оставити повод нередима, који су неугодни по европски мир.“

Овако родољубиво држање разуме се да свугде у Српству и Словенству мора изазвати мио утисак и још већма одушевити Словенство за Црну Гору. Да је ово тако, доказ је руска штампа која поводом овога пише: „У тешким временима турског јарма, кад је цело Балканско полуострво стојало под влашћу занешених Турака, Црна Гора је једина стојала као чувар православља и словенске народности. Једина она није се покорила турском јарму и мушки је одбијала турску најезду и одржавала у суседних Словена веру у бољу будућност.

Но прилике се измениле, већи део Словена ослобођен је испод турске власти и задаћа Црне Горе у погледу Словена као бесправних турских робова, престала је. Истина, остало је још доста Словена под турском влашћу у Македонији и Старој Србији, но о њиховој судби треба прво да се збрину ослобођени Срби. Но има на Балканском полуострву још неослобођених Словена, а то су несретни Срби у Босни и Херцеговини. Они се међу првима дигли на оружје против турског јарма, а себична Европа из својих политичких рачуна предала је то јуначко племе у окупацијоно ропство. Несрећни Срби у окупираним земљама стењу под јармом аустријске управе, с молбом упиру своје погледе својим суседима и моле их за помоћ, али узалуд. Нико их не чује, нико не верује да им је тешко под просвећеном аустријском управом. И ето малена Црна Гора, то гњездо слободних јунака, који силно љубе слободу, подиже свој глас у заштиту босанско-херцеговачких Срба.“

Надамо се, пише руска штампа, да ће глас малене Црне Горе, који је одјекнуо са неприступних врлети њених гора, наћи одзива у Европи и да ће несрећна судба Срба у Босни и Херцеговини привући на себе пажњу силних држава, које ће наћи начина, да учини крај окупацијоном насиљу над православним Србима у Босни и Херцеговини.

У оваким тешким временима по Србе на Балкану, ето је и опет Црна Гора показала, да је Српству тамошњем јасна звезда водиља.

Јуначко гнездо соколова и не може друкчије, јер је песник српски већ одавно ускликнуо:

Црна Горо, поносито стење,
Круне српске ти драго камење!

Политичке вести.

Криза у Угарској. Као што је познато Хорански је у саборници жестоко напао министра председника барона Банфија. Барон Банфи је писао писму Хоранском, и у том писму многим увредама обасуо Хоранскога. Сукоб овај између Хоранскога и барона Банфија требало је оружје да реши. Но до тога није дошло. Банфи је хтео да се овај сукоб крсти двобојем, Хорански пак крстио га је каштигом. Свеоци се нису могли споразумети, саставили су записник и разишли се. Сукоб овај Хорански — Банфијев није нестао без трага већ је изродио нових шест двобоја. Прво су се јуначки огледали домобрански министар барон Фејервари и гроф Стеван Карољи. Но срећом се крв није пролила. Пиштољ грофа Карољија је слагао а барон Фејервари је промашио.

За тим су поделили мегдан Бела Кубик и Геза Кенеди. Кубик је рањен на левој руци и грудима лако, а Кенеди је добио тешку озледу на глави. Трећи мегдан поделили су Едмунд Гајари и Никола Семере. Семере је при другом сукобу добио тешку озледу на глави и тиме беше двобој свршен. — Осим тога Хорански је позвао на двобој барона Фејерварија и Гајарија, но до оружја није дошло, јер су сведоци Фејерварија и Гајара изјавили, да се Фејервари и Гарају неће туђи са Хоранским све дотле, докле Хорански не сврши свој сукоб са бароном Фејерваријом.

У одбрану автономије.

Молбеницу Њ. В. краљу, да се наш одгођени народно-црквени сабор што пре састане, и да се том сабору ујамче сва права његова, закључиле су поднети до сада ове општине: Нови Сад, Стари Вечеј, Фелдварац, Бегеч, Ириг, Лединци, Кула, Силбаш, Ульма, Стари Сивац, Стари Врбас, Товаришево, Нештин, Врањево, Српски Елемир, Митровица, Деска, Ђурђево, Беочин, Тител, Гардиновци, Ада, Кленак, Параге, Мартинци, Бавариште Старчево, Крчедин, Каћ, Футог, Турски Вечеј, Чалма, Чортановци, Сусек, Јазак, Вајша Брђани, Оросламош, Платичево, Мађар Бољ, Загајица, Вешеново, Каменица, Перлез, Дарувар, Павловци, Делиблато, Крушчица, Рума, Мајиш, Врдник, Канак, Земун, Врачевгај, Батоња, Вршац, Јарковац, Мала Маргита, Опаво, Сока, Вогањ.

Свега 61 општина.

*

Одлука

бирачког збора митровачког изборног среза, за срп. народни црквени сабор, који је био 13. децембра у Митровици.

Овај бирачки збор, који је био веома јако посећен и на коме су полагали рачуна својим бирачима посланици г. г. Антоније Апостоловић парох и др. Миша Михајловић, саслушао је своје посланике, бурно им је одобравао и донео ову одлуку:

Збор бирача митровачког изборног среза осуђује најоштрије саборски одбор, што не врши законом му одређене дужности, а нарочито што је незаконито разрешио епархијску скупштину бачку и од ове изабране епархијске одборе;

осуђује оне заблуделе синове српског народа, што су из необузданe похлепе за влашћу, а под лажним видом вршења неке родољубиве дужности, примили из руку данашњег саборског одбора чланство у епархијским одсецима, ма да су изгубили поверење народа;

осуђује оне црквене општине, што се отворено изјавиле против молбе црквене општине новосадске, те се тиме ставиле у службу незаконитости саборског одбора;

осуђује она назови независна јавна српска гласила, што или отворено преће или загонетним ћутањем не подупиру акцију родољубиве новосадске црквене општине;

жали најновији поступак са српском заставом у Загребу и осуђује досадашње ћутање посланика српске народности на троједничком сабору на увреду, нанесену тим поступком целом троједничком Српству, те од истих а нарочито и од посланика митровачког котара одлучно захтева, да свим силама пораде на томе, да се што пре законом ујамчи слободно истицање српске народне заставе у свакој прилици и на сваком месту.

*

Противу сазива нашег народно-црквеног сабора, подигла се и хала и врана. Тај сабор неће угарска влада, неће патријарх и ако ми не учинимо све могуће да покажемо, како народ жели сабора и да без сабора не можемо бити, онда га нећемо ни добити. Наше свесне и родољубиве општине почеше се већ хватати у братско коло и чине што могу. Али је множина оних, који то кваре. Многи који су позвани да говоре, ћуте. Други препоручују народу да чека, трећи му доказују, да ће све ићи и без њега... И док се ово догађа јавно, четврти и пети у тајности шаљу писма на све стране, те одговарају поједине угледне људе по нашим општинама, да не моле сазив сабора, јер ће тим увредити владу и „наше угледне људе“. Ми се надамо, да се наше црквене општине неће дати завести. Ако сами нећемо да покажемо где нас боле, бадава ћемо очекивати, да нам ко помогне. У неким општинама одвраћају поједини подли људи народ тиме, да ће бити крив ако моли сазив сабора, и да ће морати плаћати — глобе. Све су то гадне ствари, празна застрашивања, а они који верују у то, малоумни су.

Не треба слушати ни оне, који кажу: Посланици су већ то учинили на својој конференцији. Ми смо о томе већ више пута казали своје мишљење, а само везани, или неискрени људи могу тврдити, да општине неком одмажу, ако га помажу. Зар ако неко ore њиву народну, а други, пети, десети дође му у помоћ, зар је то излишно. Ко има мрве свести, неће се дати преварити од таких празних изговора, а ко има мрве родољубља, знаће шта му је дужност. Општине, ухватите се у братско коло.

*

Црквена скупштина у Суботици. Као што смо већ јавили у „Застави“, председник црквене скупштине у Суботици, др. Мила Милосављевић, присни рођак злог духа Нике Максимовића, осујетио је, да се Суботица придружи молбеници новосадске општине. Кад је видео да већина хоће да моли сазив сабора, он је затворио скупштину и побегао. На скупштини је било много народа и онакав поступак огорчио је све присутне. Скупштинари су викали: То је незаконито, то је издајство! Огорчење због тога у Суботици велико је и неће дотле мировати, док се не сазове ванредна скупштина, где ће морати бити онако, како већина хоће. Јаче је село од сватова и јача скупштина од председника. Скупштинари су тражили, да ванредна скупштина буде други дан Божића.

*

Јарковац. Јављам вам да смо се у ванредној седници наше црквене скупштине, држане 13. т. м. једногласно придружили молби новосадске општине, да се оправи препонизна молба на Њ. В. ради састанка нашег сабора, са свима правима његовим.

*

Мала Маргита. У недељу 13. т. м. одржана је наша црквена скупштина и једногласно је закључила да се придужи молби новосадске општине у истом духу.

*

Опаво. Наша српска православна црквена скупштина закључила је у својој скупштинској седници од 13. (25) децембра о. г. и већ одаслала молбу ради сазива сабора. Молба је усвојена једногласно. Уједно је из скупштине упућен позив на барона Живковића, да са осталим народним посланицима подастру на краља обећани граваминални меморандум.

*

Сока. (17. дец.) Чудим се да вам до сада нико није јавио да се и наша општина на предлог председника јој Љубе Јованова једногласно придружила молби новосадске општине, још у својој скупштинској седници од 17. нов. т. г. Молим вас да то ма и накнадно забележите.

*

Вогањ. (13. дец.) У седници наше црквене скупштине а на предлог потпредседника Стевана Маринковића, са свима гласовима против четир, решили смо да се придружимо молби новосадске општине, на Њ. Величанство ради састанка нашег црквено-народног сабора са свима правима његовим.

ДОПИСИ.

Рума. (Наша црквена скупштина и молба новосадске српске црквене општине. — Избор општинског начелника). Из брзојава сте видели, да је и наша црквене скупштина већала, па и одлуку донела, што се тиче молбе новосадске црквене скупштине. И брзојав вам је казао, да се и наша црквена скупштина придружила молби новосадске црквене општине. Међутим могло се читати у листу, који греде нерородољубивом, назадном струјом, брзојав противног садржаја. И морао се сваки, који те ствари прати, запитати: Шта је истина? И на то питање хоћемо, да дадемо јасна одговора.

Црквена скупштина одржана је 10. (22.) децем-

форинта, и још да једе паприкаша и пије пива колико хоће, само да гласа за владиног кандидата. Он је то одбио и још изгрдио онога, што га је намеравао осрамотити, те је гласао, као и увек, за народног кандидита. Бог да га прости!

*

Сравни ове две слике и прилике, драги читаоче: Морал је у њима.

X.

Није то давно било, а није то тако ни редак случај.

У варошици К. отворили су људи новчани завод Управо нису га људи отворили, него Спира Новић, а поред њега нашло се још људи, да није баш сâм и да лепше изгледа. Имао је он лежећи новаца, па што да му стоје баксава кад може потребите људе помоћи и — прославити се.

Ко год падне у какву новчану невољу, оде само »нашем добротвору«, и ту ће се за извесно помоћи. Лако је сад сиротињи. Огласило се, да добија новаца колико хоће, а не мора плаћати по двадесет и тридесет од сто као некад Вајсу и Шварцу

Многе је он већ помогао, и многи су му захвални. И многи су таке зајмове исплатили, а нису ни осетили. Хвала богу имају, па кад им само у средњу руку роди, онда има свима, па и »шпоркаси«. Нису то људи ситничари, да израчунавају све на крајцаре колико плаћају и отплаћују, а неће њих тек Спира Новић закинути. Они су тек његови људи

Тако је дошао у невољу и Ђура Попић Људи као људи рекли су му: Ид само господар-Спири!; он ће ти помоћи.

И отишао је, и добио је. Отплаћивао је Ђура дуг редовно, док једанпут није запело. Морао је узајмити на другом месту, да на првом загуши. И изравнао је. Други пут је опет тако било, док се није заколебао, јер он није био од оних, којима је задоста, кад у средњу руку роди.

Дуг су му на кућу укњижили, и крај крајева био је: добош и ко да више!

— А зар и то може бити? питали су се људи.

— Ја, шта ћемо! Завод своје ради. А што није отплаћивао?

Нико није до овог случаја узео на папир, како је то могло бити. А сад се пронашло, да завод узима редовно осам од сто, а осим тога на трошкове и фондове узима још нешто мање од — осам.

— Па то није много, рекао је Спира. И многи су му, којима је он »чинио«, одобравали климајући главом.

Завод и данас ради. У садиловачком крају варошице К. свака трећа кућа прибележена је у Спирином тевтеру.

Кад је Спирин завод искао сведоџбу због неких свеза с горњим заводом, издала му је варошка кућа, у којој Спира много броји, лепу сведоџбу и навела: . . . Завод је солидан . . . почива на моралној основи. . .

Раде Неимаре.

1ра о. г. У истој су била три предмета на дневном реду: Предлог за неки месни штатут, куповање једне куће и — окружница новосадске црквене општине.

За други предмет се није много интереса показало, те је примљен без дебате, но први и трећи изазвао је препирку.

И штатут би враћен одбору, да га прегледа, претресе а извешће са својим мњењем скупштини поднесе, а како је тај штатут свашта пре, него штатут, јер се у њему садржи таквих ствари, које не спадају у месни штатут и које се противе и рескрипту, то је изглед, да ће тај морски штатут одбијен бити.

Што се тиче окружнице и молбе новосадске срп црквене општине, ту је било два предлога: један је предлог ишао за тим, да се саборским посланицима да поверење и ништа више, а други, да се придружимо молби новосадске општине. И кад је дошло до гласања, установљена је већина и председник је изјавио, да је већина гласала за други предлог и да је примљен. Но како се чује, записник је томе посве противно састављен, те је у истом назначено, као да је 22 за један, а 22 гласа за други предлог пало, а председник да је решио у корист првог предлога. Но скупштинари су огорчени због тога и тражиће ванредну скупштину, да се ствар ради молбе за сазив сабора на ново узме у претрес и на гласање, па да се противницима српске народне црквене автономије покаже, да је и општина румска за сазив сабора, те да неће изостати иза других својих посестрима. Што је тако, има заслуге и ратар Недељко Јовановић, који је одмах ствар за сазив сабора прихватио и потпомогао предлог предлагача, који је захтевао, да се придружимо молби новосадске општине.

И тако је обрао бостан фетер-Миша, који је управо клерикал, те би хтео све на воденицу патријархову, да тера, али с фарбом ипак није смео да изађе, јер је предложио само, да се поверење саб посланицима даде, а није смео, да тражи, да се молба новосадске општине просто одбија без икакве изјаве поверења. А имају и право свеснији ратари, што се не повађају за фетер-Мишом, јер они добро знају, да је фетер-Миша онај, који је хтео пре неколико година, да иде у — назарене, јер није хтео, да плаћа — парохијал. Али колико је похвално, што су свеснији ратари пошли за напреднијом струјом, толико, ако не и више морали се чудити, да се председник С. Ј. повео за фетер-Мишом. И како се из свега види, а код нас се чини уједурма, као оно у Иригу, те и код нас би хтели, да стане на пут праведној ствари, али им то неће помоћи. Румa је била а јесте и сад међу оним општинама, које траже састанак сабора. Толико о нашој црквној скупштини, и сад да пређем на политичну општину нашу.

У уторак 15. (27.) о. м. одржан је избор опћ. начелника, било је више кандидата; било је међу њима пензионираца и опћ. чиновника, па ипак је изабран за начелника — Шеширџија, који је Немац. Карактеристично је, да је за истог гласао и наш чувени фетер-Миша, позивао је на то и једног — српског ратара,

Чујемо, да су против тог избора поднели неки опћ. заступници уток, те смо радознали, да ли ће виша власт потврдити такав избор, који је пао на поље неспособног човека. *Л—ац.*

Наше жене.

II.

У свакој газдачкој кући има и по више слугу, али врло ретко и слушкиња; па ако је и има, онда знај, да је у тој кући потребно бар још две редуше — дакле већ се и домаћин уверио, да силе једне домаћице не допиру, да толики терет издрже. Ту редуши није ништа поможено, јер она би толико и без слушкиње урадила Истина је, да се женин посао не види, али се здраво осећа, кад ње — нема код куће. Кад се опрости бремена, сви се заметну око детета, а она јадница ћути; њу нико и не пита, како јој је; После два дана она мора устати, па радити као да је здрава, читава. Разболе ли се млада у кући, ту је неће нико дворити, него је носе родитељима, брату или сестри, а ако никога нема, онда полагано умире у својој кући готово и заборављена од свију, а канда највише од свога — мужа. Чим се види, да је женин крај близу, (а наши ратари се увек на смрт разболевају, јер половина умире, што не зове лечника, а друга за то, што га зову, кад обиђу најпре све врачаре и бајалице) већ удовца жене тако, да болесница још жива гледи своју наместницу. Ратар не може бити дуго удов, али се човек мора згрозити, кад види, да се још за живота жениног по ново жени. — Један је мој парохијанин полазио у војску чак у Беч, па се са свима у кући опростио и изљубио а својој млади једва довикнуо: »збогом Ковинка«! али тако без осећаја, као каквом странцу из света. Кад умиру, док су млади, никад, апсолутно никад се неће опростити ни целивати. Једна се млада разболела код својих родитеља у Ч. па тамо и умрла. После неколико дана сретнем јој мужа — младића од својих 25 година — и упитам како су сахранили Љубицу и кад су дошли кући. На највеће моје чудо одговори ми, да нису били на укопу, нису им на време јавили, па су послали коње на вашар!

Код сиромашнијих је готово тако исто, јер тамо жена, редуша, нема толико у кући посла, али за то мора све, па и најтеже мушке послове радити Једина је коса која ју је мимоишла. Сећам се моје комшинице како је дете везивала у чаршав уз груди, па тако брала кукурузе. То је на селу са свим обична ствар, да се жена на њиви породи. Ту и одлежи под крстина дан — два, па опет срп или мотику у руке. Тада јој радња превазилази мужевљеву, јер док се он бар у подне мало одмара и дреми, она за то време превија дете, надоја и успављује, па тако и ноћу, док муж у блаженом сну купи нову снагу за сутра. Ја сам се много пута дивио, од куда им толико снаге. Па и кући кад дођу, човек се одмара, а жена готови вечеру, храни живину, чисти, спрема, носи воде и т. д. Код газда домаћин бар купи све, што треба за кућу и у кући, а код сиротиње није тако. Човек хоће и да је опран и сит; жена да не иште ни мараму, ни кецељу, ни папуче, а све да има. Набави ли, — он не пита од куда јој и како је набавила; а не набави ли не ће имати Многи, који не познају наш народ по селима, осуђују наше жене, као да тобоже краду храну и јефтино дају Чивутима само да се накинђуре. Има и таких случајева, али врло ретко; оне збиља поткрадају кућу, али у кући и оставе све то. Мој сусед А никад није хтео купити ни парчета сапуна, а кад му жена није опрала кошуљу и гаће у понедељник, он ју је грувао као злотвора. Па шта је радила? Крала је од оно мало хране, па је куповала и сапун и свећу и папуче и кецељу и — онда је био мир! А не би ли он од куд то све за половину покрадене хране набавио?

У газдачкој се кући стање редушино бар временом поправи, када од снаје постане свекрва т. ј. када добије у издирању и патњи одмену; али стање сиромашне редуше само жута земља и црвен крст поправља, јер само донде док и она ради, има за све хлеба, јер сиротињи много треба радити док и свакидашњи хлеб заслужи

Довде сам показивао и доказивао, да наше жене више сносе, него ми, а сад ћу, да покажем, како смо ми људи грозно неправедни према њима како им ни оно не дамо у довољној мери, што и марви дајемо.

У газдачкој кући се жена бар не брине за свакидашње потребе, па је и обувена и одевена. Није тако код сиротиње. Муж и жена заједно раде, па жена сирота и више, али не троше једнако заслугу. Човек је глава, па је присвојио себи и касирство од заслуге, те од оног, што од хране претече, прво намири све своје потребе: дороц, опанак, капу и т. д. кад дође с радње напије се и ракије, а недељом и свецем погроши и по две заједничке наднице, а жена нека за особиту милост сматра, ако јој купи пар папуча, кецељу, мараму или сукњу, па док је он умотан у топао кожух, она у старим подераним чизмама и којекаквим крпуљинама гаца по снегу. Зар је једна, која од венчања није отворила врата од цркве, што нема шта да обује ни повеже, докле јој муж иде бар онда, кад од радње доспе? Па и оно, што је чисто женина заслуга: одгајање живине, присвојио је муж себи: она не сме ни заклати ни продати ни једно јаје, а камо ли пиле. А муж? Он сме и продати и новац попити, јер он је »глава«.

Ово је неправда, коју сваки муж без разлике наноси својој жени; но има једна још већа неправда, коју не чини баш сваки, али по готову сви мужеви, а то је, да муж жену — туче! Колико је то по простачком или боље рећи дивљачком схватању природна ствар, доказ су и саме наше жене, које су се у то толико уживеле, да држе, да просто без тога не може бити и да оно и није човек, који своју жену не — туче! Моја комшиница Т. живи са својим мужем врло добро. То ми је дало повода, да је једном приликом упитам »Бога ти Т-о, да ли тебе М. кад год туче«? — »Јао мене господине како ви питате?! А како човек жену не би тукао — па за то је старешина«! У ово неколико речи је ужасно много речено. — Имао сам и тако ве прилике, кад сам заборавио да сам свештеник, те једној здравој младускери у једу узвикнуо: »А каква си ти жена, несрећо једна, да се од таке раге и наказе даш туђи«?! »А шта ћу господине кад је мушка страна«? — Мој црквењак умро, а жена ми се после неколико дана у искреном плачу јада: »јао слатки господине ал док сам жива не могу га заборавити! Та никад ми ни матер није опсовао; све што је учинио, то је, што ме је који пут ћушио, па и то ваљда не би учинио да ми није — човек!

Кажу, да жену и мачку не може шално убити. То је могао само Азијат изрећи, а Србин примити. Много ту истине има. Кад се сетим, колико наше жене добију батина, онда и сам морам да у горњу луду, пословицу верујем Познајем једнога човека, који је своју жену тако тукао, да кад је родила сина, чак су се и на њему познавале масница!! Својим ушима сам слушао, како је један мој познаник из Б. световао свога пријатеља како да туче жену! »Преврни па удри, преврни па удри! Не бој се не ће јој ни ђаво фалити — крта је«! Овај је још тога дана послушао. — Био сам у прилици више пута, да одбраним жену, кад је муж туче, али нисам смео, јер сам се уверио, да ће после мога одласка два пут више пазарити.

Боже мој, боже! колико ли су наше жене од нас узвишеније и племенитије! Оне свој терет сносе, па се и не туже, јер су се наследством увериле, да то мора бити; дошле до врло погрешног уверења, да је Бог тако одредио, па тако треба да буде! Оне нас целога века ропски слушају и служе, у беди теше, у болести искрено и верно подворе, како само права венчана жена може! Нема тога блага, којим би човек могао туђина задобити, да га у болести, често врло тешкој, па и врло гадној, онако подвори и пази, као што то чини његова жена, његов венчани друг, половина тела и душе његове, према којој је он у животу тако неправедан! Имам мушко срце т. ј. прилично отврдло, па не могу опет да се уздржим, а да се не заплачем, кад год прочитам ону дивну приповетку покојног Лазе Лазаревића »Први пут с оцем на јутрење«, где онако у јеванђелском слогу описује ону жену, онога анђела хранитеља, како одвраћа мужа од најгрешнијег дела, од самоубиства, онога мужа, који се онда оружја лаћа, када је најпре стаманио свој, па и њихов заједнички, па и чисто његов капитал. Не моли га за себе, него за децу њихову, којој треба отац!

И најсиромашнија, па и она, што кажу најпростија мати, која и само врло мало знаде, труди се да и од тога малог бар колико толико и својој деци даде па ако ништа више, она их бар научи прекрстити се и оченаш очитати. Док је отац по читав дан на раду, мати бар један део мора на дому у раду просвести, па и то мало времена употреби, да бар толико васпита децу, да не осрамоте име незиног мужа. Не знам, да ли је још ко год приметио, ал ја сам се уверио, да је код наших жена (разумем ратарке) а особито код сиротиње, много јаче развијено народносно осећање, него код мушких, а за што, ни сам не знам. Треба само мотрити њих приликом избора, па ће се сваки уверити. Прави »кортеши« прво са женама почињу и прво њима почну говорити о српству, о вери, о цркви, школи и онда — оне раде! То своје осећање још са мајчиним млеком у своју децу улију, а доцније развијају, а шта то тек вреди? Може ли се и то купити? Па како им благодаримо? Ено горе...

Има до душе и жена рђавих и онда је та цела породица најнесрећнија, јер не ваља основ, на којем кућа стоји. Баш тим неваљалим женама можемо се најбоље уверити о великој важности жениној у породици и друштву. Човек нека је ма како рђав и неваљао, па докле год је жена на своме месту, та кућа и породица материјално и може пропасти али морално никада; скрене ли и жена с пута, онда ће та породица брзо да доспе међу оне несретне жртве рђавог васпитања, које пуне тавнице. Сваки је бар толико пута у животу чуо, како тек рекну: »Гле молим те, како је то честит момак, а какав му је неваљалац био отац;« а често и овако: »ал на кога се изметнуо, кад му је отац био честит, па вреда! боже мој!« А нико не ће, да се обазре и упита: »А каква му је мати била«? Код матере увек треба тражити узрок владања.

Што год сам овде написао, све је то о нашем ратару и његовој жени, јер њему сам ово и намењио, а његов је живот врло различан од живота тако званог вишег и средњег сталежа Нисам ово написао, да буде славопој женама, него из чисте намере, да упозорим наше ратаре на грозну неправду, коју наносе својим женама. Србин је вредан, да му је ретко пара у свету, храбар јунак да му равна није, даровит, бистар, оштроуман, али пун мана, јер је врло примљиве природе па га се свашта брзо лепи и добро и зло. Кад би који странац упознао нашу књижевност, мислио би, да се Бог зна од кад развија, а оно тек од најновијег доба: од времена ослобођења испод Турака Како је нагло Србин у просвети напредовао, види се и по томе, што у један мах није било прелаза између простога народа и учене класе; данас је и то постигнуто, па то ме ето и боле, што су се задржале и такове мане код мога честитога Србина, којих се он најлакше може опростити, само кад хоће, а хоће, ако Бог да! Таква једна мана је и неприродан одношај наших жена према нама. **Уклонимо ту ману, па смо уклонили половицу зла, које нас тишти**, а уклонићемо је тако, ако се човек отресе онога глупога уверења, да је он као глава, господар своје жене, а она његов роб и кад увиди, да Бог није овај свет само за њега створио. И за што он управо да има више права на лакши живот и на господарење у животу од жене, која је и њему живот дала и кад баш жена носи оно најслађе и најсветије име сваком човеку, које он с највећим мишљем и поштовањем спомиње, име **мати**? Је ли Бог то тако оставио? Није! Човек је то право отео! Велики су народи то давно увидели, па су и извојевали равноправност својим женама, а како Србин у честитости није био последњи, потпуно сам уверен, да неће ни у овоме случају, а донде, па ма то докле трајало, доста ће бити, ако увиди, да је неправедан према својој жени, да је она основ његове куће, васпитач његове деце, да је у њеној руци срећа и напредак његове породице и напослетку, да је она његов највећи пријатељ! Кад то зна, онда са својом женом нека онако и поступа како заслужује, уз то нека ради, штеди и Богу се моли, па му божји благосла не ће из куће избавити! **Родољуб.**

Вести из места и са стране.

Претплатницима нашим на знање. Уз данашњи број шаљемо свима нашим поштов. претплатницима поштанску упутницу, и молимо, који се нису већ претплатили, да за времена обнове своју претплату за I. четврт 1899 г. како неби у експедицији листа сметње настале.

Администрација „Заставе“.

† **Митрополит Паладије.** Петроградски митрополит Паладије председник руског св. Синода преминуо је у очи св. Николе после дуже болести. Био је добар пастир свога стада и руска штампа са саучешћем пропраћа његову смрт. Особена црта његова била је, што га је красио прави пастирски урес, да помирљиво утиче свугде, где су се страсти распалиле и у овоме је био диван. Наши духовни пастири требали би да се на овог архијереја угледају. Био је добар проповедник и радио је доста и на књижевном пољу, а у овоме би требало наши архијереји да се на њега угледају. Лака му земља и вечан помен!

Поклон. Госпођа Љубица др. Димовићка, одавде, послала је управи срп. учитељ. конвикта у Н. Саду 20 фор. да се за то узме питомцима оба одељења: јабука, ораја, смокава и урма, па да им се подели о материцама о. г. Управа је извршила ту жељу гђе Димовићке и деца се јако обрадовала томе и отпевала својој материнској заменици свечано: „многаја љета“.

Гдин Др. Антоније Богдановић, адвокат румски, послао је такође 20 фор. управи овог конвикта у место венца упокојеном свом пријатељу дру Николи Рељанину, кр. котар. физику, да се отуда купи што је потребно сиротој учитељској деци муш. одељења, што ће се извршити ових дана.

Нека приме оба ова дародавца топлу захвалу од управе конвикта и од обдарених питомаца.

Читуља. Јављају нам из Руме: да је тамо 12. (24.) о. м. умро др. Никола Рељанин, у 64. години. Рељанин је био сремски лекар и члан земаљског здравственог савета. Својим дугогодишњим радом стекао је опће признање и уважење, што се при укопу јасно видело. Лака му земља била!

Убиство. Из Лединаца нам јављају: Ђока, син овдашњег честитог становника, Стеве Јефтића, отишао је био у понедељак у лов. Собом је повео и оба своја ловачка пса. Пред вече дотрчи куја кући сама, урлајући и лајући по авлији. Како Ђока није дошао кући а вече у велико било, то пођу да га траже. Но узалуд беше њихова мука, Ђоку не могоше наћи. Тек у среду нађу на њега на страни каменичког и лединачког друма, где лежи мртав и друго псето где га чува, које се никако није одмицало од њега. Ђока је лежао на леђи опружен, у десној руци беше згрчио земље, сигурно у самртним мукама, што је од земље здерао. Лево колено беше му сачмом размрскано. Имао је рану и на левој сиси. У овој рани нађена је и сукија, што сведочи, да је из непосредне близине испаљено у њега. Жандармерија је одмах почела да трага. Прегледане су све пушке пудара и других. Затворен је и један Мађар, чувар спахијски, на кога се јако сумња, да је убио Ђоку, јер је претио да ће убити сваког Србина, који се приближи његовој колеби. Грозно ово убиство, изазвало је у целој околини велико огорчење и сви жале Ђокине родитеље, јер Ђока беше поштен, образован и отворен млад човек, тек у 22 године. За чудо, да је псето остало два дана не мичући се од мртвог Ђоке.

Најновије вести.

Између владине странке и оних који су из ње иступили, воде се преговори. Владина странка је хтела да зна, да ли ће противници Банфијеви пристати, да се провизоријум за најкраће време изгласа, ако она Банфија приволе да отступи. Престонички листови доносе, да су противници Банфијеви изјавили, да ће пристати на провизоријум, чим Банфи одступи.

БРЗОЈАВ „ЗАСТАВИ.“

ВРШАЦ, 17. децембра. Збор забрањен јер Миладиновић није посланик вароши него среза. (Како је Вршац изборно место за срез, то је г. Ж Миладиновић имао потпуно права, да у Вршцу даде рачуна својим бирачима о своме раду. — Прим. ур.). Миладиновић телеграфски рекурирао. Међу сакупљеним бирачима огорчење. Вечерас у почаст посланицима банкет.

Тета Илинка.

Имам стару тету, којој су већ давно поиспадали зуби.

Њојзи да је мало супице, млека, укувана гриса, ровита јаја . . .

Ал да је чујете како говори! Вазда приповеда како ће да закоље свинче, како је поручила зеца и како ће купити пршуте.

А давно су је већ издале и ноге. Најбоље јој је, кад се увије у дебелу мараму, подметне под ноге угрејан цреп и седне поред топле фуруне.

Ал да је чујете како говори?! Не вели баш увек да ће полетети, ал се све нешто спрема да оде у Беч, да се отшета до оближње шуме, ил да обиђе познанице своје.

Ко је слуша, а не зна је, мора јој позавидети на здравим зубима и чврстим ногама. Хајд они старији, није ни чудо, али чак и неки из омладине узвикују: — То вам је кремен камен! И: Не може свако као тетка Илинка!

Ал ко ју није слушао само говорити, него је бивао с њоме и на ручку као ја, и ко је хтео с њоме да прође мало шором и сокаком, тај зна шта је мука.

Ако се изнесе дивљач: Ју рано моја, и душу би дала за дивљач, не може вам казати како ју радо једе, **ал сад није време дивљачи**; свињетину је јела јуче, говеђину ће јести сутра, а гурабије су загореле. Иначе не би знала шта је доста!

А кад јој кажем: — Ви тетка Илинка канда немате зуба! онда само што ми не скочи у очи.

Ако је позовем где, куне се да би ишла Бог зна како радо, ал 'ове нећемо наћи код куће, онде је била јуче, а тамо ће тек — доцније.

А кад јој кажем: — А да вас не болу ноге, тетка Илинка? разљути се као зоља . . .

Признајем: било је времена, кад сам и ја веровао тетка Илинки. Али сам се на послетку уверио: коме је свако месо тврдо и нагорено, томе не ваљају зуби, а ко се свуда спрема а никуд не иде, тога су оставиле ноге.

Тетка Илинка се не меша у политику, а да се меша, данас би се зацело са својим лепим изговорима прославила. »Браниковци« би имали у њој необично »угледну и опробану снагу.«

—ша.

МОЛБА.

Управа српског учитељског конвикта у Новом Саду, моли поштовану г. г. свештенике, учитеље, туторе и председнике наших српских православних црквених општина у митрополији српској, да приликом ових наступајућих благих дана пронесу тас по црквама нашим у корист овог конвикта.

Славни епархијски административни одбори дали су за то дозволу још 1894. г па је онда скупљено нешто прилога за ову цел, те молимо, да се и ове године понови то и да се прикупљени дари пошљу непосредно: „Управи српског учитељског конвикта у Новом Саду“.

Трговина.

НОВИ САД, 17. децембра. Пшеница прве каквоће фор. 9·50—60 н. Пшеница средња ф. 9·30 до 40 нов. Пшеница лакша роба фор. 9 ——— нов. Наполица ф. 8 10—50 нов. Јечам нови ф. 5·50—60 Зоб ф. 5 10—30 Кукуруз у зрну нови ф. 4 10—— нови у клипови ф. ——— нов. Маст 60 фор. Сланина сува 60 фор. дебела паљена 60 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	35—36 нов.	живе мере
„ средњи . .	33—34 нов.	
„ лаки . . .	30—32 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	30—35 нов. по клгр.	
Јагњци	— — фор. по пару.	
Овци .	8—12 фор. по пару.	

*

Стање воде под Новим Садом.

16. децембра било је . . . . . 1·17 мет.
17. децембра било је . . . . 1·16 мет

*

Брашно, 26. нов. по нов. кал. Фино брашно: Нумера 0 — 16 ф. 80 н.; — 1. — 16 ф. 20 н. 2. — 15 ф. 80.; 3. — 15 ф. 20 н.; брашно за лебац: Нумера 4 — 14 ф. 80 н.; 5. — 14 ф. 20 н. — 6. 13 ф. 40 н.; — 6а. — фор. — н.; — 7. 11 ф 60 н. брашно несејано: I. — 12 фор. — н.; II. — 11 ф. 20 н. мекиње: 4 ф. — н.; грис прве и друге врсте, 17 фор. 60 н.; трће врсте: 16 ф. 80 н. Све од 100 килограма. Цене су парног млина Валтазара Фајта у Новом Саду.

*

БЕЧ, 27. дец. п. рим. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 11045 к., дошло је 5233 ком. млађе врсте. 5366 комада угојених мађ. соја — Свега 10599 комада дотерано.

Трговина је била живља.

Продало се:

Прима роба	43—44 н. изнимно — н.
Средња „	39—42 н.
Сремска „	41—42 н.
Назимад „	43—48 н.

Цена је сланини 52—— ф.
„ „ масти 52—— ф. Све од 100 кгр.

Вашар рогате марве.

На јучерашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 4607 комада, од којих беше 3595 угојених и 1012 ком. мршавих.

Трговина је била трома.

Немачке прима	— — —	39—40 нов.
Слабије — — — — —		32—35 „
Мађарске прима — — —		34—37 „
Средње — — — — —		24—28 „
Бикови немачки прима	—	32—35 „
Бикови немачки слабији	—	28—30 „

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи
од 16. (28.) децембра 1898.

Дукати	5 фор. 72 нов.
Наполеондори (20 франака) . .	9 фор. 54 нов.
Угарска златна рента	120 фор. 50 нов.
Угарска крунска рента	97 фор. 80 нов.
Аустријска златна рента . . .	120 фор. 05 н в.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	58 фор. 97 нов.

Бр. 116. ex 1898.

Сведоџба.

На захтев г. Рудолфа Риглера, молера из Новога Сада, издаје му се ова сведоџба са уверењем тим, да је на свето успенској и свето николајевској цркви у Иригу малерски његов посао, који је колаудацијом по стручним колаудантима и на то овлашћеним особама најстрожије прегледан, те да је брзо и пре обвезног рока свршио, а при том врло савесно и на потпуно задовољство ове црквене општине израдио; и као врло савесног малера најтоплије препоручујемо га свима српским православним црквеним општинама, да му најфиније малерске послове могу и смеду поверити.

Горњи истинити наводи потврђују се званичним печатом и потписима,

Српска православна црквена општина.

У Иригу, дне 1. (13.) децембра 1898.

Председник
Младен Вујић, парох. — Васа Николајевић, прота.

1 1 59

Јавна захвала.

Потписана овим путем изричем највећу хвалу, како преч. г. г. свештеницима и учитељима тако и целом грађанству сефкеринском, који ми приликом смрти моје непрежаљене кћери

НЕВЕНКЕ

учитељице сефкеринске

своје топло саучешће указаше, а мени тиме знатно тугу ублажише.

Што до данас ово учинила нисам — узрок беше боловање, па и смрт мога доброг мужа; нека ми се дакле не узме у зло. Још једном: свима и свакоме хвала!

Ада, дана 16-ог децембра 1898. г.

Удова
Марија Акшамовић.

594

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је из штампе:

„ТРУЛЕЖ“

РОМАН

НАПИСАО

ЈАША ТОМИЋ.

ЦЕНА 2 КРУНЕ (2 ДИНАРА).

Роман износи петнаест штампаних табака (239 страна) а може се добити код писца у Новоме Саду и у књижарама.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА
У НОВОМЕ САДУ.

НОВА КЊИГА.

МАРА ЛЕПА БУГАРКА

ИЛИ

СОФИЈСКЕ ТАЈНЕ

ИСТОРИЈСКИ ВЕЛИКИ РОМАН ИЗ САДАШЊОСТИ
од ДОНА РЕКТЛИФА
У 81. СВЕСЦИ 2068. СТРАНА

ЦЕНА 4 ФОР.

Износе се руске интриге поверене једној жени у Бугарској. Влада кнеза Батемберга, српско бугарски рат и књажева оставка. Шта може да учини племенита љубав у једног детета из народа, „Маре“, и до какве нискости може да се спусти окорела зликовачка душа.

И оде важи ко за готов новац купи добија **50 приде** у забавним књигама по сопственом избору.

Нови Сад, новембра 1898.

С поштовањем
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ

577 3—6

ОГЛАСИ.

А. РАБШТЕРНА
СИНОВИ
НОВИ САД.

ПЕЦИВО
ШЉИВОВИЦЕ И КОМОВИЦЕ
565 СИРЋЕТА И ЕСЕНЦИЈЕ 11—
ФАБРИКА.

Разашиљемо по жељи ценовнике.

Напомена.

Од 1. јануара 1899. г. имаће се регална точарина код нас намирити, односно ми сами ту точарину за наше штоване муштерије наплаћујемо.

КЊИГОВОЂА.

„Српска задруга за међусобно помагање и штедњу“ у Новом Саду тражи стручно образованог

ГЛАВНОГ КЊИГОВОЂУ

који мора потпуно вичан бити **српској, немачкој и мађарској кореспонденцији.**

Плата је књиговођи годишње **1200 фор.**, а према способностима и **засебна награда.**

Првенство имају, који су дуже времена у сличним заводима били.

Понуде са сведочбама ваља упутити на

УПРАВУ

585 4—4

„Српске задруге за међусобно помагање и штедњу“ у Новом Саду.

МИНУФАКТУРНА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА
А. МИЛАНКОВИЋА И СИНА
У ДАЉУ

потребује једног помоћника, који мора осим српског, бити потпуно вичан мађарском и немачком језику. 596 1—3

Интелигентног млађег **помоћника**, искључиво из **кратке робе (никако мануфактуриста)** добар продавац, који говори добро мађарски, тражи трговина кројачког прибора у Будимпешти. Оферти са сликом на **Михајла Миљковића**, V. Erzsebetter 7. 591 1—3

Усљед смрти мога супруга издајем под најам моју од 15 година на врло добром месту постојећу

МЕСНИЦУ

(за клање ситне марве), уз то стан са 2 собе, кујном, магазином, сушницом и обором за прехрану свиња. Ко жели нека се обрати на мене.

Јелена удова **Ковачевић**,
Вуковар.

593 3 3

ЛЕПА ПРИЛИКА ЗА ШТЕДЊУ!

Да би **„Српска задруга за међусобно помагање и штедњу у Новоме Саду“**, одговарала што боље позиву своме и ширила штедњу у нашем народу, то она и наступајуће 1899. год. као и до сад пружа прилику свакоме, да маленим улозима заштеди у току времена повећу своту а уједно да ту своту увелича пристојном каматом.

Од 1. јануара 1899. год. прима ова задруга недељне улоге од 25 новчића, 50 нов. и више на уложну књижицу за 1, 2, 3 и више година са ујамченом каматом од **5%**.

Досадашњи рад ове задруге, њезин капитал, као и њезини резервни фондови, дају сваком довољно јамчевине за сигурност овога посла.

У нади што јачег одзива

У Новоме Саду, 7. (19.) децембра 1898. г.

УПРАВА

СРПСКЕ ЗАДРУГЕ ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ
У НОВОМЕ САДУ.

5— 580

ЦЕНОВНИЦИ — **Препарати од сладе ЈОВАНА ХОФА за слабе и болесне.** — БЕСПЛАТНО

Јована Хофа
напитак од сладе ради здравља.
За болести у прсима, плућима и желуцу, код рђавог варења, опште слабости као и за оне што се опорављају, напитак је кусан и снажи.

Већ 10 година или још од пре купујем ја од Вас пиво као и друге препарате он Ваше сладе. Сви су ти препарати једини лек, којим се моја жена опоравила. Молим још једну пошиљку.
К. Вегнер. Беч, Hofmühlgassa.

Јована Хофа
концентрован екстракт од сладе.
Код катара бронхијалног и у грклану, као и код застарелога кашља, особито је добар за децу, у које су оболели органи за дисање, врло је кусан.

Ваши су препарати од сладе заиста добар и снажан лек. Молим да ми опет пошљете 5 великих боца концентрованог екстракта од сладе, 1 фунту слада-чоколаде и 2/2 кесе бонбона од сладе за прси.
Г. Фишер, мајор у 33. пеш. пук. В. Варадин.

Јована Хофа
здравствена слада-чоколада.
Против слабости, немања крви, раздражености, несанице, слаба прохтева. Врло је кусна а и храни, те се може особито успешно употребити код слабуњаве деце и дојиља.

Ваша слада чоколада је најизврснија од свију познатих. Са успехом сам употребио тај пријатни напитак код кроничног застоја у варењу, бледила и опште ослабелости.
Др. Николај, лечник у Трибелу.

Јована Хофа
бонбона за прси од сладиног екстракта.
Добра је против кашља, промуклости, слузи. Праве **бонбоне за прси од сладиног екстракта** могу се по вољи трошити а да се не пахуди варењу.

За чудо сам се брзо епростио онакога кашља помоћу Ваших бонбона за прси од сладиног екстракта.
пл. Цедлиц-Најнирх, Валденбург.

Мојој су жени врло добро дошле Ваше бонбоне у њезиномо кашљу и астматичним боловима.
Вуш, свештеник, Вајшиц.

570 2—20

Могу се добити: у Новом Саду у апатекама Грозингера, Георгијевића, Плавшића, и Херцога; у дрогерији Стевана Фехера; у трговинама код гг. Дицгена, Коде, Браће Вагнера, и Стојановић и Радовановића. Главно стоваришће за Угарску: у Пешти код лекарника Јозефа фон Терека, Kiralyutcza 12., а и непосредно код ЈОВАНА ХОФА ц. и кр. набављача Беч, I. Graben Bräunerstrasse 8.

Главни уредник Јаша Томић. — Одговорни уредник Константин Брадваровић. — Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.